

D.HAMDAMOVA

**XOR
DIRI JYORLIGI**

TOSHKENT

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

D.HAMDAMOVA

XOR DIRIYORLIGI

Bakalavriatning 5141000 – Musiqiy ta'lif yo'nalishi uchun

O'QUV QO'LLANMA

D.Hamdamova. **Xor dirijyorligi** (O'quv qo'llanma). T.; «Fan va texnologiya», 2010, 100 bet.

Qo'llanmaga ikki va ko'p ovozli jo'rli va jo'rsiz xor asarlari kiritilgan.

O'quv qo'llanmani yaratishda xor san'ati rivojida o'zlarining munosib hissalarini qo'shgan tajribali bastakor va xormeysterlarning ijodiy manbalaridan foydalanildi.

* * *

В пособие включены двух и многоголосные хоровые произведения для хоров с сопровождением и без сопровождения.

При написании учебного пособия использованы произведения из творчества композиторов и хормейстеров, внесших большой вклад в развитие хорового искусства.

* * *

Manual consists of two voiced and multi-voiced choir plays for accompaniment and without accompaniment choirs.

In the text-book is used the creation of composers and choir masters who have enriched the contribution to the development of the choir art.

Taqrizchilar: **Akbarali Asqarov** – Namangan gavlat universiteti musiqiy ta'lim kafedrasi katta o'qituvchisi, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan artist;
Qodir Mirzayev – Abdulla Qodiriy nomidagi Toshkent gavlat madaniyat instituti “Vokal jamoalariga rahbarlik, musiqa tarixi va nazariyasi” kafedrasi mudiri, professor;
Qo'Idosh Mamirov – Nizomiy nomidagi TDPU “Xalq qo'shiqchiligi va dirijyorligi” kafedrasi professori.

ISBN 978-9943-10-269-9

© «Fan va texnologiya» nashriyoti, 2010.

SO‘Z BOSHI

O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, uning tarixida yangi sahifalar ochildi. Qisqa davr ichida mamlakatimizda davlat va jamiyat qurilishining mutlaqo yangi siyosiy asoslari yaratildi. Ana shunday milliy uyg‘onish davrida O‘zbekiston mustaqilligi bilan bog‘liq barcha ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy masalalar qatorida inson, ayniqsa, yosh avlod ma’naviyati, erkin, ozod shaxs ma’rifatiga, madaniyat va san’atning rivojiga alohida e’tibor berildi.

“Ma’naviy tiklanish, – deb yozadi Respublikamiz Prezidenti I.Karimov, – fikrlash tarzini mustaqillik ruhi belgilaydigan yangi avlodga mansub ziyolilarni paydo bo‘lishi demakdir!”¹

Mustaqillikdan so‘ng san’at, madaniyatning rivojlanishi, milliy musiqiy merosimizga, qo‘schiqchilikka va ko‘p ovozli asarlar ijrosiga e’tibor bir muncha jonlandi.

Sobiq ittifoq davrida o‘quv adabiyotlariga kiritilgan asarlarning aksariyati chet el va boshqa xalqlar ijod namunalaridan iborat edi. O‘zbek musiqa asarlarining salmog‘i kam edi.

Istiqlolga erishgandan keyin ta’lim sohasida katta ishlar amalga oshirildi. Dasturlarga milliy xalq kuy-qo‘schiqlarining kiritilishi fikrimizning isbotidir. Hozirgi kunda oliy o‘quv yurtlarida o‘zbek xalq qo‘schiqlari, ko‘p ovozli qo‘schiqlar va zamonaviy bastakorlarning milliy ruhda yaratilayotgan asarlarini ijro etishga keng imkoniyatlar yaratildi.

“Dirijyorlik va xor” fani musiqiy ta’lim yo‘nalishidagi talabalarning yuqori saviyadagi mukammal bilimlarga ega malakali pedagog kadr bo‘lib yetishishlarida katta ahamiyat kasb etadi. Kelajakda musiqa o‘qituvchisi yuksak nazariy bilim va

¹. I. Karimov. O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: “O‘zbekiston”, 1997. 150-bet.

amaliy malakalarga ega bo‘lish bilan birgalikda o‘z bilimlarini o‘quvchilarga oddiy va tushunarli holda etkaza olishi mahoratini egallashi kerak.

Qo‘llanmaga ikki va ko‘p ovozli jo‘rli va jo‘rsiz xor asarlari kiritilgan.

O‘quv qo‘llanmani yaratishda xor san`ati rivojida o‘zlarining munosib hissalarini qo‘shtigan tajribali bastakor va xormeysterlarning ijodiy faoliyatlarini namunalaridan foydalanildi.

Qo‘llanmaga kiritilgan asarlardagi ayrim so‘zlar O‘zbekiston yozuvchilar uyushmasi a‘zosi Boqiy Mirzo hamda Nizomiy nomidagi TDPU professori, p.f.n Qo‘ldosh Mamirovlar hamkorligida o‘zgartirishlar bilan to‘ldirildi.

Mazkur o‘quv qo‘llanmani yaratilishdan maqsad, mamlakatimizda ta’lim yo‘nalishidagi oliy o‘quv yurtlari va kollejlarning talabalari uchun dirijyorligi faniga oid darslik, o‘quv qo‘llanma va uslubiy qo‘llanmalarning kamligidir. O‘quv qo‘llanani o‘qib, o‘rganib o‘z fikrlarini yuborgan mutaxassislarga, oldindan o‘z minnatdorchiligidimizni bildiramiz.

3/4

“Kuylang bolalar”

Q. Muhammadiy she’ri, E.L. Shvarts musiqasi

Asarning mayin xarakteri dirijyordan aniq qo‘l ishoralarini talab etadi. Asar dirijyorga har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasini egallash uchun foydalidir. Asarning ikki ovozda kuylash qisimlarini dirijyorlikda ravon ko‘rsatish talabaning texnik ko‘nikmalarini, alteratsiya belgilarini xorda sof kuylatish orqali xor sofligiga erishishni takomillashtiradi.

“Vatanginam”

P. Mo‘min she’ri, A. Mansurov musiqasi

“Vatanginam” qo‘shig‘ining yengil, harakatchan kuyi juda ham mayin, ravon dirijyorlik ishoralarida o‘z aksini topmog‘i lozim. Asar har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasini egallash uchun foydalidir. Bu asarni o‘rganishda dirijyor nimchorak va yarim tovushlarni boshqarish hamda uni dirijyorlikda ravon ko‘rsatish orqali ochib berishi talab etiladi.

“Diliman”

Tojik xalq qo‘shig‘i, B. Umidjonov qayta ishlagan

“Diliman” asarning mayin xarakteri dirijyordan yuksak iste’dod va aniq dirijyorlik ishoralarini talab etadi. Dirijyorlik ishorasi har bir ovozda aniq, ravon osoyishta va umumiy g‘amgin kayfiyatni aks ettirmog‘i lozim. Asar orqali talabaga ko‘p ovozlilik jihatidan xorni boshqarishda murakkabliklar uchraydi. Dirijyorlik qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishda talaba xorga aniq ton berish, notalarni cho‘zimlarini ravon ko‘rsatish, nafas va talaffuz ravonligiga erishishni anglashi muhimdir.

“Ona yurtim”

A. Akbarov she’ri, G‘. Qodirov musiqasi

Qo‘shiqning harakatchan kuyi juda ham mayin, ravon dirijyorlik ishoralarida mayin va nafis harakatlari o‘z aksini topadi. Asar ifodali, aniq va ravon qo‘l harakatlari orqali dirijyorlik qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishda va nota cho‘zimlariga aniq, rioya qilib kuylatish malakalarini shakllantirishda foydalidir. Dirijyordan asarni bir ovozda boshlanib, ikki ovozga o‘tish qisimlarini tushuntirib kuylatish talab etiladi. Ushbu asarda dirijyorlik texnikasining murakkabligi sezildi, ya’ni xor ovozlaridagi boshlanish qismlarini turli xil vaqtida ko‘rsatilishi (nuqtali notalami aniq kuylash, ligalangan yarimtalik tovushlar, bir ovozlilikdan ko‘p ovozlilikka o‘tish va boshqalar) lozim.

“Hush keldingiz”

H. G‘ulom she’ri, S. Boboyev musiqasi

“Hush keldingiz” asarining quvnoq xarakteri dirijyordan aniq qo‘l ishoralarini talab etadi. Asar dirijyorga har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasini egallash uchun foydalidir. Dirijyorlik ishoralarida jo‘rnavozni boshqarishga erishish orqali

asarni ifodalab bera olish zarur. Bu asarni o'rganishda dirijyor birinchi ovozdagi yarim notalarni ligalanib kelishi va ikkinchi ovozdagi chorak, nimchorak notalarni va nimchorak pauzalarda to'xtalishni qo'l ishoralarida aniq ko'rsatish orqali ochib berishi talab etiladi. Asarning ikki ovozli kuylanadigan qismlarida dirijyorlik harakatlarini aniq ko'rsatish, talabaning texnik ko'nikmalarini, alteratsiya belgilarini xorda sof kuylatish orqali xor sofligiga erishishni takomillashtiradi.

“Dangasa”

O'zbek xalq qo'shig'i, A.B.Vasileva xor uchun qayta ishlagan

Qo'shiq shoshilmasdan ijro etilib, juda ham nafis, ravon dirijyorlik ishoralarida o'z aksini topmog'i lozim. Asar matnini aniq talaffuz orqali kuylash, ravon qo'l harakatlari bilan asar xarakterini ochib berish talab etiladi. Dirijyorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda notalarni cho'zimlarini to'g'ri kuylatish, nafas va talaffuz ravonligiga erishishni talaba anglashi muhimdir.

“Shamol”

H. Muhammadaliyev she'ri, S. Abramova musiqasi

“Shamol” qo'shig'i shoshilmasdan ijro etilib, juda ham mayin, ravon dirijyorlik ishoralarida o'z aksini topmog'i lozim. Asarni har bir ovozini aniq va ravon qo'l harakatlari orqali ko'rsatish, asarni badiiy mazmunini dirijyorlik ishoralarini va musiqiy ohang orqali ifodali tasvirlay olish muhim ahamiyatga ega. Dirijyorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda xorga aniq ton berish, notalarni cho'zimlarini ravon ko'rsatish, nafas va talaffuz ravonligiga erishishni talaba anglay olishi maqsadga muvofiqdir.

“Qish”

Uyg'un she'ri, G'. Qodirov musiqasi. Xor uchun R. Qodirov qayta ishlagan

Qo'shiq yengil ijro etilib, mayin va ravon dirijyorlik ishoralarini talab qiladi. Asar ijrosida ifodali, aniq va ravon qo'l harakatlari orqali uning xarakterini ochib berish lozim bo'ladi. Bu qo'shiq talabalarda dirijyorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantirish, notalar cho'zimlarini aniq ko'rsatish, nafas va talaffuz ravonligiga erishishda ularga o'rgatishda foydalidir. Asarni uch ovozda baravar boshlanishi dirijyordan katta mas'uliyat va mahorat talab etadi. Dirijyorga asarda uchraydigan murakkab qismlarda pauzalarni, cho'zib turilgan yarim va butun tovushlarda zanjirli nafasni ushlab turish va jo'rnavozni boshqarish kabi talablar qo'yiladi.

“Sog'lom avlod”

U. Qo'chqor she'ri, D. Omonullayeva musiqasi

“Sog'lom avlod” asari quvnoq va yengil, stakkatoli usulda ijro etilganligi sababli, har bir qo'lni mustaqil ishlatish malakasiga ega bo'lish zarur. Dirijyorlik ishoralarida xor tovushining yengilligiga, tovushlar cho'zimini aniqligiga erishish, uning cho'zimlaridagi keskinlikni, samimiylilik va aniq dirijyorlikda ifodalab bera olish zarur. Bu asarni o'rganishda dirijyor chorak va nimchorak tovushlarni ketma-ket nuqtalari notalarda kelishini dirijyorlik ishoralarini to'g'ri ko'rsatish orqali asar mazmunini to'la yoritib berishi talab etiladi. Asar ijrosida dirijyordan yuqori

darajadagi texnik mahorat va jadallik talab etiladi. Asardagi xor partiyalarini har xil vaqtda ko'rsatilishi, chorak nuqtali notalarini cho'zimlarini ishoralar orqali aniq ko'rsatish va kuylatish muhim.

“Bizning mактабда hamma bir safda”

Q. Muhammadiy she’ri, K. Abdullayev musiqasi

Mazkur asar quvnoq va yengil ijro etilganligi sababli, uni yengil qo'l harakatlari orqali boshqarish lozim hamda har bir qo'lni mustaqil ishlatish malakasiga ega bo'lish zarur. Dirijyorlik ishoralarida xor tovushining yengilligiga, tovushlar cho'zimini aniqligiga erishish, sinkopali va nuqtali o'n oltitalik, nimchorak notalarni aniq kuylay olish, keng joylashuvdagi kvinta, seksta intervallarini kuylatishda ovoz sofligiga erishish va xorni aniq boshqarish xor rahbaridan katta mahorat talab etadi.

Asarning boshqa qo'shiqlardan farqli jihat shundaki, uning ijrosi xor bilan boshlanib duetga bo'linishi dirijyordan puxta tayyorgarlik, chuqr bilim va tajriba talab etadi.

“Qushcha”

Ya. Belinskiy she’ri, S. Yudakov musiqasi

“Qushcha” asari quvnoq va yengil xarakterdagи qo'shiq bo'lib, ijro etishda o'ng va chap qo'lni mustaqil ishlatish malakasiga ega bo'lish zarur. Dirijyorlik ishoralarida dirijyor xor tovushining yengilligiga, tovushlar cho'zimini aniqligiga erishish, cho'zimlardagi mayinlikni, samimiylig va aniq dirijyorlikni ifodalab bera olishi zarur. Bu asarni o'r ganishda dirijyor nimchorak va o'n oltitalik tovushlarni o'zaro bog'lanib kelishini va uni dirijyorlik ishoralari bilan aniq ko'rsatib bera olishi muhimdir. Asardagi tovushlarni dirijyorlikda ravon ko'rsatish va uni kuylatish talabaning texnik ko'nikmalarini takomillashtiradi.

“Qizlar to'y xori”.

“Bo'ron operasidan” K. Yashin she’ri,

S. Vasil'inko va M. Ashrafiy musiqasi

Asar quvnoq va yengil ijro etilganligi sababli har bir qo'lni mustaqil ishlatish malakasiga ega bo'lish zarur. Dirijyorlik ishoralarida xor tovushining yengilligiga, tovushlar cho'zimini aniqligiga erishish, uning cho'zimlardagi nafislik, samimiylig va aniq dirijyorlikni ifodalab bera olish zarur. Ovoz partiyalarining galma-gal almashib kuylashlarida ovoz sofliji, talaffuzlar ravonligi va sof ansamblda kuylatish talab etiladi. Bu asarni o'r ganishda dirijyor chorak va nimchorak tovushlarni bog'lanib kelishini o'z harakatlarida ravon ko'rsatishi zarur.

“Alyor”

Mirtemir she’ri, S. Yudakov musiqasi

Asarning jo'shqin, tantanali, quvnoq mazmunini yoritib berish uchun yuksak ijrochilik mahoratiga ega bo'lishni talab etiladi.

Erkaklar va ayollar ovoziga dirijyorlik ishoralarini aniq ko'rsatish, asar o'lchoviga muvofiq yengil va erkin dirijyorlik orqali xorni boshqarish muhim ahamiyatga ega. Jarangdor ohang va hissalarni aniq, ravonligiga erishish zarur.

“Qomuzchu”

Qirg‘iz xalq qo‘shig‘i, B. Umidjonov qayta ishlagan

Asarning mayin xarakteri dirijyordan yuksak iste'dod va aniq dirijyorlik ishoralarini talab etadi. Dirijyorlik ishorasi har bir ovozda aniq, ravon osoyishta va umumiy quvnoq kayfiyatni aks ettirmog‘i lozim. Asardagi so‘zlarni o‘zlashtirish va qardosh xalq so‘zlarini aniq talaffuz etish, musiqaga mos ravishda kuylash muhim ahamiyatga ega. Ovozlarni ijrosini umumiy xor bo‘lib baravar boshlaganda xor jarangdorligiga alohida e‘tibor berish kerak. Asardagi ko'rsatilgan dinamik belgilarning vazifasini, dirijyorlik texnikasi vazifalarini ravon, qat‘iy bajarish lozim.

4/4

“Bolalar saroyi”

N. Orifjonov she’ri, F. Nazarov musiqasi

“Bolalar saroyi” jonli sur’atda bo‘lganligi sababli, asar xarakterini ochib berishda dirijyordan katta mahorat talab etiladi. Asar kanon shaklida bo‘lganligi bois qisqa o‘n oltitalik cho‘zimlarni ijro eta olish va ravon dirijyorlik ishoralarini talab etiladi. Shu bilan birga asosiy ovozni to‘xtashida va ikkinchi ovozni boshqarishda dirijyor texnik murakkabliklarni bartaraf etishi zarur.

“Diyor madhi”

H. Raxmat she’ri, N. Norxo‘jayev musiqasi

“Diyor madhi” qo‘shig‘ining tantanavor, harakatchan kuyi juda ham shiddatli, ravon dirijyorlik ishoralarida o‘z aksini topmog‘i lozim. Asar jo‘rnavoz va xorni boshqarishda har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasini egallash uchun foydalidir. Asardagi uzun cho‘zimdagи tovushlarni chap qo‘lda boshqarish va o‘ng qo‘lni ushlab turishni dirijyorlikda ravon ko'rsatish talabaning texnik- ko‘nikmalarini takomillashtiradi.

“Shodlik qo‘shig‘i”

A. Po‘lat she’ri, F. Nazarov musiqasi

“Shodlik qo‘shig‘i” asarining tantanavor, harakatchan kuyi juda ham shiddatli, ravon dirijyorlik ishoralarida o‘z aksini topmog‘i lozim. Asar ifodali, aniq va ravon qo‘l harakatlari orqali dirijyorlik qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishda talaba uchun juda foydalidir. Asarni bir ovozda boshlanib, ikki ovozga o‘tish qismlari xor va dirijyor uchun katta mas’uliyat yuklaydi. Asarda dirijyorlik texnikasi jihatidan qiyinchiliklar uchraydi: xor ovozlaridagi boshlanish damlarini turli xil vaqtida ko'rsatilishi (cho‘zib turilgan tovushlar, bir ovozlilikdan ko‘p ovozlilikka o‘tish va boshqalar) lozim.

“Turkiston farzandimiz”

T. Mullaboyev she’ri, D. Omonullayeva musiqasi

“Turkiston farzandimiz” qo’shig‘ining yengil, harakatchan kuyi juda ham mayin, ravon dirijyorlik ishoralarida o‘z aksini topmog‘i lozim. Asar har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasini egallah uchun foydalidir. Dirijyorlik ishoralarida xor ijrosidagi ravonlik va tovushlar cho‘zimini aniqligiga erishish uning samimiyligini dirijyorlik ifodalari orqali ko‘rsatib bera olish zarur. Bu asarni o‘rganishda dirijyor o‘n oltitalik tovushlarni boshqarish va uni dirijyorlikda ravon ko‘rsatish orqali ochib berishi talab etiladi. Asarning dirijyorlik sxemasini ravon ko‘rsatilishi talabaning texnik ko‘nikmalarini takomillashtiradi.

“O‘zbekiston”

A. Isroilov she’ri, Sh. Ramazonov musiqasi

Asarning tantanali xarakteri dirijyordan aniq qo‘l ishoralarini talab etadi. Asar dirijyorga har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasini egallah uchun foydalidir. Dirijyorlik ishoralarida jo‘rnavozni boshqarishga erishish orqali asarni ifodalab bera olish zarur. Bu asarni o‘rganishda dirijyor yarimtalik, chorak va nuqtali chorak notalarni qo‘l ishoralarida ravon ko‘rsatish orqali ochib berishi talab etiladi. Asar bir ovozda boshlanib ikki ovozlilikka o‘tish joylari dirijyorlikda aniq ko‘rsatilishi talabaning texnik ko‘nikmalarini takomillashtiradi.

“Kel baxt kuyin kuylaylik”

G‘. Komilov she’ri, A. Mansurov musiqasi

“Kel, baxt kuyin kuylaylik” qo‘srig‘i tez tempda bo‘lganligi bois, asar xarakterini ochib berishda katta dirijyorlik mahorati talab etiladi. Asar har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasini egallah uchun foydalidir. Dirijyorlik ishoralarida xor ijrosidagi ravonlik va tovushlar cho‘zimini aniqligiga erishish uning samimiyligini dirijyorlik ifodalari orqali ifodalab bera olish zarur. Asarni o‘n oltitalik va sakkistalik nuqtali notalarini doimiy almashib turishi dirijyorlik ishoralarida murakkabliklar keltiradi, shu bilan birga asar ijrosida xor jamoasidan katta mahorat talab etiladi. Yakkaxon va xorning doimiy almashib kuylashi aniq dirijyorlik orqali ularni boshqarishni talab etadi. Asarning dirijyorlik sxemasini ravon ko‘rsatilishi talabaning texnik ko‘nikmalarini takomillashtiradi.

“O‘zbekiston – Vatanim Manim”

J. Jabborov sh’ri, D.Omonullayeva musiqasi

“O‘zbekiston – Vatanim Manim” qo‘srig‘ining tantanavor, harakatchan kuyi ravon dirijyorlik ishoralarida o‘z aksini topmog‘i lozim. Asar ifodali, aniq va ravon qo‘l harakatlari orqali dirijyorlik qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishda, talabada notalar cho‘zimlarini ravon ko‘rsatish, nafas va talaffuz ravonligi haqida tushunchalar hosil qilishi uchun foydalidir. Xor ovozlaridagi boshlanish damlarini turli hil vaqtida ko‘rsatilishi cho‘zib turilgan tovushlar, o‘n olititalik va nimchorak tovushlarni almashinib turishi, uzun cho‘zimli notalarni zanjirli nafas orqali ifodalash, uni dirijyorlik ishoralari vositasida aniq ko‘rsatish, jo‘rnavoz va xorni boshqarish zarur.

“Oftob chiqdi olamga”

T. To'la she'ri, R. Abdullayev musiqasi

“Oftob chiqdi olamga” qo’shig‘i quvnoq, yengil, mayin xarakterdagи asar bo‘lib, dirijyorlik ishoralarida asarning badiiy mazmunini yoritib berish zarur. Qo’shiq bolalar xori uchun yozilgan. Hozirda 3 ovozli xor uchun qayta ishlanganligi sababli asarga dirijyorlik qilish jarayonida har bir ovozni sofligiga e’tibor berish, asosiy partiyalarning turli xil ovozlarda almashinib ijro etilishi dirijyordan hamda kuylovchidan katta mahorat talab etadi. Asar orqali talaba texnikasi jihatidan qator qiyinchiliklarga uchraydi, xor ovozlarining almashinib turishi, boshlanish damlarini har xil vaqtda ko’rsatilishi, ovozlardagi xususiyatlар, kuylovchilar ovozlaridagi yengil ijro va keng joylashgan intervallarni sof kuylash, cho‘zib turilgan tovushlarni aniq namoyon eta olish muhim ahamiyatga ega.

6/8

“Vatanjonim—vatanim”

P. Mo‘min she'ri, D. Omonullayeva musiqasi.

“Vatanjonim—vatanim” asari quvnoq va yengil ijro etilisi bois har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasiga ega bo‘lish zarur. Dirijyorlik ishoralarida xor tovushining yengilligiga, tovushlar cho‘zimini aniqligiga erishish uning cho‘zimlaridagi keskinlikni, samimiylig va aniq dirijyorlikni ko‘rsatib bera olish zarur. Dirijyorlik ishoralarida jo‘rnavorzni boshqarishga erishish orqali asarni ifodalab bera olish zarur. Bu asarni o‘rganishda dirijyor nimchorak pauzalar va tovushlarni kelishini qo‘l ishoralarida ravon ko‘rsatish orqali ochib berishi talab etiladi. Asarning ikki ovozda kuylash taktlarini dirijyorlikda ravon ko‘rsatish talabaning texnik ko‘nikmalarini takomillashtiradi. Asar orqali talaba texnikasi jihatidan qator qiyinchiliklarga uchraydi: xor ovozlaridagi boshlanish damlarini har xil vaqtda ko‘rsatilishi (pauzalarda aniq dirijyorlik va xorga nafas berish) lozim.

“Chamanda gul”

O‘zbek, xalq qo’shig‘i, B. Umidjonov qayta ishlagan

Asarning quvnoq xarakteri dirijyordan yuksak iste’dod va aniq dirijyorlik ishoralarini talab etadi. Dirijyorlik ishorasi har bir ovozda aniq, ravon, osoyishta va umumiy quvnoq kayfiyatni aks ettirmog‘i lozim. Ovozlarni ijrosini umumiy xor bo‘lib baravar boshlaganda xor jarangdorligiga alohida e’tibor berish kerak. Asarda ko‘rsatilgan dinamik belgilarning vazifasini va dirijyorlik texnikasi vazifalarini ravon, qat’iy bajarish lozim. Asarning ritmik jihatdan murakkab qismlarini, chorak va nimchorak tovushlarni almashib turish va xorning ovozlarini navbatma-navbat kuylashida dirijyorlikda aniq ishoralari orqali boshqarish dirijyorga katta mas’uliyat yuklaydi.

“Alla”

A. Muhammedov musiqasi, B. Umidjonov xor uchun qayta ishlagan

“Alla” qo’shig‘i shoshilmasdan ijro etilib, juda ham mayin, ravon dirijyorlik ishoralarida o‘z aksini topmog‘i lozim. Dirijyorning ifodali, aniq va ravon qo‘l harakatlari orqali asarning xarakterini ochib berishi talab etiladi. Dirijyorlik qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishda notalarni cho‘zimlarini ravon ko‘rsatish, nafas va talaffuz ravonligiga erishishni talaba anglashi uchun foydalidir. Asarda dirijyorlik texnikasi jihatidan qiyinchiliklar uchraydi: xor ovozlaridagi boshlanish damlarini turli xil vaqtida ko‘rsatilishi (forshlaglarni aniq kuylash, cho‘zib turilgan tovushlar, zanjirli nafasni dirijyorlikda ushlab turish va jo‘rnavozni boshqarish va boshqalar) zarur.

“Yali-yali”

T. To‘la she’ri, M. Leviyev musiqasi

“Yali-yali” asari quvnoq va yengil ijro etilganligi sababli har bir qo‘lni mustaqil ishlatish malakasiga ega bo‘lish zarur. Dirijyorlik ishoralarida xor tovushining yengilligiga, tovushlar cho‘zimini aniqligiga erishish uning cho‘zimlaridagi keskinlikni, samimiyligini va aniq dirijyorlikni ifodalab bera olish zarur. Ovoz partiyalarini navbatma-navbat almashib kuylashlarida ovoz sofligi, talaffuz ravonligi, ansamblda kuylatishga, dirijyorlik ishoralarida mazmunni ochib berishga erishish zarur. Asardagi tovushlarni dirijyorlikda ravon ko‘rsatish va uni kuylatish orqali talabaning texnik ko‘nikmalari takomillashtiriladi.

“Hurshidi jahon galdi”

Xorazm xalq qo’shig‘i. B. Umidjonov qayta ishlagan

“Hurshidi jahon galdi” asarining mayin, lirik xarakteri dirijyordan yuksak iste’dod va mayin dirijyorlik mahoratini talab etadi. Dirijyorlik ishorasi aniq, ravon, osoyishta va umumiy g‘amgin kayfiyatni aks ettirmog‘i lozim. Ovozlar navbatma-navbat kuylanganda va asar ijrosi umumiy xor bo‘lib baravar boshlaganda asosiy mavzuni ajratishga, “jo‘r” bo‘layotgan xor jarangdorligini esa bir oz kamaytirishiga alohida e’tibor berish kerak. Asarda ko‘rsatilgan dinamik belgilarning vazifasi va dirijyorlik texnikasi vazifalarini ravon, qat’iy bajarish lozim.

“Childirma chola-chola”.

Xalq qo’shig‘i, D Omonullayeva musiqasi

Bu asar ham “Hurshidi jahon galdi” qo’shig‘i kabi mayin, lirik xarakteri dirijyordan yuksak iste’dod va mayin dirijyorlik mahoratini talab etadi. Dirijyorlik ishorasi aniq, ravon, osoyishta va umumiy ko‘tarinki kayfiyatni aks ettirmog‘i lozim. Asar bir ovozda kuylash bilan boshlanib so‘ng ko‘p ovozga kuylanishiga alohida e’tibor berish kerak. Asardagi dinamik belgilarning ifodasi va dirijyorlik texnikasi qoidalarini qat’iy bajarish lozim.

Kuylang bolalar

Q.Muxammadiy she'ri

E.Shvars musiqasi

Moderato

Piano accompaniment in 2/4 time, key of G major. Dynamics: f, p.

Kuy - lang, bo - la - lar, qo' - shiq yal - la - lar. Yang - ra - sin go' - zal

Piano accompaniment in 2/4 time, key of G major. Dynamics: mf, p.

bog' - lar, da - la - lar. Biz - ning shod u - m(i)r dun - yo - ga mash - hur. Por - loq bax - ti - Miz

Piano accompaniment in 2/4 time, key of G major. Dynamics: p.

Naqarat

unis.

so - char ol - tin nur. Biz - ning shod u - m(i)r dun - yo - ga mash - hur.

Piano accompaniment in 2/4 time, key of G major. Dynamics: p.

1. Por - loq bax - ti - miz so - char ol - tin nur. So - char ol - tin nur.

Kuylagan, bolalar

Kuylang, bolalar
Qo'shiq, yallalar.
Yangrasin go'zal
Bog'lar, dalalar.

Naqorat
Bizning shod umr
Dunyoga mashhur.
Porloq baxtimiz
Sochar oltin nur.

Yoshlik bebahoh,
O'qiymiz a'lo
Vatan – onamiz
G'amxo'r doimo.

Naqorat

Vatanginam

P.Mo'min she'ri

A.Mansurov musiqasi

Vals tempida

f

Handwritten musical score for two voices (Treble and Bass) in G major. The vocal parts are written in cursive script. The piano accompaniment is written in a more formal, printed style.

Continuation of the handwritten musical score, showing measures 5 through 8. The vocal parts continue in cursive script, while the piano accompaniment is more clearly defined.

Continuation of the handwritten musical score, showing measures 9 through 12. The vocal parts continue in cursive script, while the piano accompaniment is more clearly defined.

Continuation of the handwritten musical score, showing measures 13 through 16. The vocal parts continue in cursive script, while the piano accompaniment is more clearly defined.

Continuation of the handwritten musical score, showing measures 17 through 20. The vocal parts continue in cursive script. The piano accompaniment includes dynamic markings and lyrics: "Yakkaxon" (measures 17-18), "Ma-nim" (measure 19), "u-chun" (measure 20), and a forte dynamic "p" (measure 19).

A musical score for two voices. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both staves have a key signature of one sharp (F#) and common time. The lyrics are written below the notes. The vocal parts are separated by a brace.

o - lam - da - yin   Kat - ta - gi - nam   Va - tan - gi - nam.
 Oq sut ber - gan o - nam - da - yin,   bit - ta - gi - nam

A continuation of the musical score for two voices. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both staves have a key signature of one sharp (F#) and common time. The lyrics are written below the notes. The vocal parts are separated by a brace.

Va - tan - gi - nam.   Bax - tim - ga tong - O'z - be - kis - ton,

Naqorat

A musical score for two voices. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both staves have a key signature of one sharp (F#) and common time. The lyrics are written below the notes. The vocal parts are separated by a brace.

Va - tan - gi - nam.   Bax - tim - ga tong - O'z - be - kis - ton,

Xor

A musical score for two voices. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both staves have a key signature of one sharp (F#) and common time. The lyrics are written below the notes. The vocal parts are separated by a brace.

Bax - tim - ga tong - O'z - be - kis - ton,   Bax - tim - ga tong -

O'z-be - kis - ton, Bax - tim - ga tong - O'z-be - kis - ton.

Yakkaxon (2 marta Xor.)

Va - tan - gi - nam - Va - tan - gi - nam, Va - ta -

Xor

1,3,5   2,4,6

nim.   Va - ta - num.

tugatish

Vatanginam

Manim uchun olamdayin,
Kattaginam – Vatanginam.
Oq sut bergan onamdayin,
Bittaginam – Vatanginam.

Naqorat

Baxtimga tong – O‘zbekiston,
Baxtimga tong – O‘zbekiston,
Vatanginam – Vatanginam,
Vatanim ...

Gul faslida ohorlarga,
Aylanaqol, Vatanginam.
Qo‘srig‘imda ohanglarga,
Aylanaqol, Vatanginam.

Naqorat

Vujudimga gulday mehring
O‘ydingmi yo, Vatanginam?
Yuragimga butun mehring –
Qo‘ydingmi yo, Vatanginam?

Naqorat

Diliman

Tojik xalq qo‘srig‘i

B.Umidjonov
qayta ishlagan

Adagio 1

S.

A.

T.

B.

(Ogizni yumib)

B.Umidjonov
qayta ishlagan

2

p

(Og'izni yumib)

1.Zi - das-tat gar - chi-shud-xu - ni
2.Di - lam-ro in - qa - dar maf - shor

Bum, bum, bum   bum, bum, bum   bum, bum, bum   bum, bum, bum

3

mf

1.Zi - das-tat gar - chi-shud-xu - ni
2.Di - lam-ro in - qa - dar maf - shor

4

pp

di - li - man   bum-bum-bum.   Va-fo - do - rad na-shud g'am - gin
o - xir,   Naso'z-bin as - tu na ru - i

bum-bum-bum.   di - li - man,   bum-bum-bum.   va x.q.

di - lam - ro,

bum,   bum-bum-bum.   6   va x.q.

5

di - li - man,

di - li - man,
di - li - man,

di - li - man,

Zi - das - tat,
Di-lam - ro,chi-shud xun
in - qa - dar,*mf*

1.Zi - das - tat gar - na-shud xu - ni
2.Di - lam - ro in - qa - dar maf - shor

7

di - li - man
di - lam - ro,
di - li - man
di - lam - ro,

1. Va - fo - dor,
2. Naso'z - bin,

na-shudg'am,
na ru - i.

di - li - man
o - xir,
di - li - man
di - lam - ro,

va - fo - do
na so'z - bin

rad na - shudg'am - gin
as - tu na ru - i

8

Zi - ro - xi ishq xar giz bar

ru - xat - ro - di du xud-ro zad

di - li - man, di - lam di - li - man, O -

di - li - man,
di - li - man,

9

na - gar - dad, di - li - man

ba o - tash di - li - man di - li - man, di - li - man, di - lam

p —————— *pp* *mf* ——————

1. Na - me - xo - xad sha - vadg'am - gin di - li - man,
2. A - jab de - vo - na - e bud - in di - li - man,

10

Musical score for system 10, featuring three staves of music. The top staff uses a treble clef, the middle staff a bass clef, and the bottom staff a bass clef. The key signature is one sharp. The dynamics are marked with *pp*, *p*, and *p*. The lyrics "di - li - man" are repeated across the staves.

Continuation of musical score for system 10, featuring three staves of music. The key signature remains one sharp. The dynamics are marked with *ppp*, *ppp*, *ppp*, and *pp*. The lyrics "di - li - man" are repeated across the staves.

Ona yurtim

B.Akbarov she'ri

G'.Qodirov musiqasi

Tempo di marcia

Musical score for the song "Ona yurtim". The top staff shows a melodic line with lyrics "O - na yur - tim, bag' - ring - da". The bottom staff shows harmonic support with dynamics *f* and *mf*.

o' - sa - man kuch - ga   to' - lib.   Se - ning meh - ring qal - bim -
 da   o - qar bir dar - yo   bo' - lib.   Ya-sha,yur - tim,
Naqarat
f Xor

jon   yur - tum,   yur - tim   sha - raf yur - tim shon - yur - tim.
f

Se - ning meh - ring qal - bim - da

mf

Ona yurtim

Ona yurtim, bag'ringda
 O'saman kuchga to'lib,
 Sening mehring qalbimda
 Oqar bir daryo bo'lib.

Naqarat

Yasha yurtim, jon yurtim (yurtim)
 Sharaf yurtim, shon yurtim.
 Sening mehring qalbimda
 Oqar bir daryo bo'lib.

Gagarinchi bo'lib men
 Fazolarga uchaman.
 Shodliklarga to'lib men
 Albatta Marsni quchaman.

Naqarat

Yasha yurtim, jon yurtim (yurtim)
 Sharaf yurtim, shon yurtim.
 Shodliklarga to'lib men
 Albatta Marsni quchaman

Senda har jon izzatda,
 Yashar quvnoq baxtiyor
 Buyursang ne xizmatga
 Farzandingman, men taylor!

Naqarat

Yasha yurtim, jon yurtim (yurtim)
 Sharaf yurtim, shon yurtim.
 Buyursang ne xizmatga
 Farzandingman, men taylor!

Hush keldingiz

H.G'ulom she'ri

S.Boboyev
musiqasi

Allegretto

The musical score consists of two staves. The top staff is for the voice and the bottom staff is for the piano. The key signature is A major (two sharps), and the time signature is common time (indicated by '2'). The vocal part starts with a short melodic line, followed by a section where the piano accompaniment provides harmonic support with sustained chords. The lyrics are integrated into the music, appearing below the notes. The vocal part includes two parts: '1 ovoz' and '2 ovoz'. The piano part features rhythmic patterns and harmonic progression.

Di - li - miz - da do - i - mo

kuy bo'l - sin, qu - yosh bo'l - sin. Mus - ta - qil yur - ti-miz-ga yurt - bo - shi - mis

1 ovoz
Hush kel - din - giz bo'l - dik shod,
bosh bo'l - sin. 2 ovoz hush kel - din - giz bo'l - dik shod!

a - ziz meh - mon - lar biz - ga Bax - ti - mis qi -
a - ziz meh - mon - lar biz - ga Bax - ti -

Hush keldingiz

Dilimizda doimo kuy bo'lsin,
quyosh bo'lsin,
Mustaqil yurtimizga yurtboshimiz
bosh bo'lsin.

Naqorat
Xush keldingiz bo'ldik shod!
Aziz mehmonlar bizga.
Baxtimiz qilib isbot,
Gullar tutamiz sizga!

Sizni qutlaydi do'stlar
Nafasi bahor avlod.
Ish ijodda doimo,
Parvozga tayor avlod.

Naqorat
Xush keldingiz bo'ldik shod!
Aziz mehmonlar bizga.
Baxtimiz qilib isbot,
Gullar tutamiz sizga!

Dangasa

O'zbek xalq qo'shig'i

A.B.Vasiliyeva
qayta ishlagan

Shoshilmay

Dangasa

Kunduz yotar dangasa,
Yuragi tor dangasa,
Ishdan qochib soyada,
Shamdek qotar dangasa.

Yoz bo'lsa, qish bo'lmasa,
Osh bo'lsa, ish bo'lmasa.
Sirlari fosh bo'lmasa,
Turmay yotar dangasa.

Salqingina joy bo'lsa,
Qozon to'la moy bo'lsa,
Yog'liq palov shay bo'lsa,
Orom olar dangasa.

Har kun besh barmoq istar,
Hammadan ko'p haq istar.
Bir katta to'qmoq istar,
Taqnidga zor dangasa.

Shamol

X.Muhammadaliyev she'ri,

S.Abramova musiqasi

Shoshilmay

mf Sha - mol, sha - mol, jon sha - mol ham - ma - dan chaq - qon sha - mol.

Bo - g'i - Miz - ga kel tez - roq pish - gan, pish - gan

o' - rik qoq pish - gan, pish - gan o' - rik qoq.

Shamol

Shamol, shamol, jon shamol,
Hammadan chaqqon shamol.
Bog'imizga kel tezroq,
Pishgan, pishgan o'rik qoq. (2 marta)

Shamol buncha shoshmaey,
Ko'p xaddingdan oshmaey.
Shox-shabbangni sindirma,
Sho'xliklaring tashlaey. (2 marta)

Uyg'un she'ri

Kuylang bolalar

G'.Qodirov musiqasi,
R.Qodirov qayta ishlagan

Andante M.M. ♫=68

Musical score for 'Kuylang bolalar' in 2/4 time, key of A major. The vocal line consists of two staves. The first staff starts with a dynamic *p*. The lyrics are: 'Har to - mon - da op - poq qor, so - vuq hu - km su - ra - di.' The second staff continues the melody.

Musical score for 'Kuylang bolalar' in 2/4 time, key of A major. The vocal line consists of two staves. The lyrics are: 'Da - raxt - lar oq ki - yim - da xa - yol su - rib tu - ra - di.' The dynamic *mf* is indicated above the second staff.

Sog'lom avlod

U.Quchqor she'ri

D.Omonullayeva
musiqasi

Allegro moderato

Musical score for 'Sog'lom avlod' in 2/4 time, key of A minor. The vocal line consists of two staves. The dynamic *f* is indicated above the first staff.

Musical score for 'Sog'lom avlod' in 2/4 time, key of A minor. The vocal line consists of two staves. The lyrics are: 'Biz - lar Va - tan - ning'. The score includes two endings: ending 1 and ending 2. Ending 2 is marked with *mf*.

yosh ni - ho - li - miz,
nur - li ke - la - jak
baxt iq - bo - li -

miz.
Biz bo - bo - lar - ning
o'ch-ma-ganyo - di,
shu go' - zal yurt

Naqorat

ning
sog' - lomav - lo - di.
Bi - lak - lar - dakuch,
yu - rak - lar - danur,

cresc.   *f*

er - tan - gi
kun - ga
bo - qa - miz
mag' - rur.
Biz Hu - mo
quash - ning

tol - mas qa - no - ti,
 shu bu -
 yuk xalq - ning sog' - lom av - lo di.

Sog'lom avlod

Bizlar Vatanning yosh niholimiz,
 Nurli kelajak – baxt-iqbolimiz.
 Biz bolalarning o'chmagan yodi,
 Shu go'zal yurtning sog'lom avlodi.

Naqorat

Bilaklarda kuch, yuraklarda nur,
 Ertangi kunga boqamiz mag'rur,
 Biz Humo qushning tolmas qanoti,
 Shu buyuk xalqning sog'lom avlodi.

Dillarda doim shunday bir nido,
 O'zbekistonim – senga jon fido.
 Vatan – insonning hayot-mamoti,
 Biz shu Vatanning sog'lom avlodi.

Bizning maktabda hamma bir safda

Q.Muhammuadiy sh'ri

K.Abdullayev musiqasi

Moderato

§

ff Xor

O' - g'il - qiz a - ra - lash biz - ning mak - tab - da, do'st bo' - lib o' - qiy - Miz

(duet)

ham - ma bir saf - da. Fine Bo - la - lar rang - go - rang gul - day yash - na - shib,

Fine

fan yo' - li - da bo - rar qo'l - lar ush - la - shib. A - ka - sin - gil i - ni - dek

Bizning mакtabda hamma bir safda

Xor: O'g'il-qiz aralash bizning mакtabda,
Do'st bo'lib o'qiymiz, hamma bir safda.

Duet: Bolalar rango-rang gulday yashnashib,
Fan yo'lida borar qo'lllar ushlashib,
Aka-singil, inidek o'qiymiz inoq,
Maktabdosh, sinifdosh jonajon o'rtoq.

Duet: *Naqorat:*
Mustaqil yurt bolasimiz erkin baxtiyor,
Maktabimiz husnu-gurkirar bahor.
Do'stlik qo'shig'in kuylaymiz baland,
Hamma bola eshitsin, eshitsin olam!

Qushcha

Ya.Belinskiy she'ri

S.Yudakov musiqasi

Allegro moderato

The musical score consists of six staves of music. The top two staves are for the piano, showing treble and bass clefs, dynamic markings (f, p), and trill symbols. The middle two staves show melodic lines with grace notes and slurs. The bottom two staves are for the voice, with lyrics in Russian and English. The lyrics are:

Yi - gi - tim kech oq - shom payt - dan, so'z bosh - lay - di mu - hab bat -
dan,
"Qush-cham", dey - di se - vib men - ni,

"Say - roq quush-cham" dey - di me - ni.

"Say - poq quush-cham" dey - di me - ni.

Lya, lya, lya, lya, lya, lya, lya, lya, lya,

lyा, lya, lya,

Takrorlash uchun

Musical score for 'Takrorlash uchun' featuring three staves. The top staff has lyrics: 'lyā, lyā, lyā, lyā, lyā, lyā, lyā, lyā'. The middle staff consists of eighth-note chords. The bottom staff consists of quarter-note chords.

Tamomlash uchun

Musical score for 'Tamomlash uchun' featuring three staves. The top staff has a single note followed by a rest. The middle staff consists of eighth-note chords. The bottom staff consists of quarter-note chords.

Ey!

Musical score for the vocal line, starting with 'Ey!' and continuing with a series of eighth-note chords. The score includes dynamics like trill and forte.

Ped.

Musical score for the bass line, featuring sustained notes and rhythmic patterns. It includes dynamics like trill and forte, and ends with a bass clef and an asterisk.

Qushcha

1. Yigitim kech oqshom paytdan
So‘z boshlaydi muhabbatdan.
«Qushcham» deydi sevib meni,
«Sayroq qushcham» deydi meni. (*2 marta*)

2. Aytdim unga bo‘lib iqror,
Qushcha nozik bir jonivor,
shoxga bog‘lab bo‘lmas uni,
hamda qamab bo‘lmas uni. (*2 marta*)

Qizlar to‘y xori “Bo‘ron” operasidan

K.Yashin she’ri

S.Vasilenko va
M.Ashrafiy musiqasi

Allegro agitato

Musical score for piano and voice. The piano part is in 2/4 time, starting with a dynamic of *mf*. The vocal part begins on the second measure.

S. A.

Ol - ma - cha qiz - lar (a), O - yim - cha qiz - lar (a),

Musical score for piano and voice. The vocal parts are labeled S. and A. The piano part features eighth-note patterns in 8/8 time.

S.

pis - ta - qi sho - hi - ni-(yo) tan - lay - di qiz - lar.

A.

Kumushoy

An - di - jon - dan na - ri O'sh - ning bo - zo - ri (yo),

shu va - q(i)t - ning qiz - la - ri (yo) xu - do be - zo - ri.

S.

Ol - ma - cha qiz - lar (a) o - yim - cha qiz - lar (a)

A.

S.

pis - ta - qis ho - hi - ni-(yo) tan - lay - di qiz - lar.

A.

Kumushoy

O'n-besh - ga kir - mas - dan ku - yov tan - lay - di (yo),

Sho-hi i-pak - lar yo-pib, be-shik tu - zay - di.

S.

Ol - ma - cha qiz - lar (a) o - yim - cha qiz - lar (a)

A.

S.   pis - ta - qi sho - hi - ni - (yo) tan - lay - di qiz - lar.

A.   Bog' ay - la - nib shaf - to - li (yo)

Allegro giocoso

A.   Bog' ay - la - nib shaf - to - li (yo)

sff   *pp sempre staccatissimo*

A.   Qo' - zi - boy - jon   uch - gan kim - ning kap - ta - ri - (yo), Qo' - zi - boy - jon.

S.   Ayt - sam o - doq   bo'l - may - di yo   Qo' - zi - boy - jon

A.   f

S.

Shu qiz bo - la - ning daf - ta - ri(yo) Qo' - zi boy - jon,

A.

A.

p

Ro' - mo - lim - ning u - chi - ni (yo) Qo' - zi - boy - jon. Tug - na - gan - ga

S.

f

tug - di - ra - man Qo' - zi - boy - jon, Qo - shim - ga o's - ma qo'z - yib (o),

A.

S. Qo' - zi - boy - jon, kuy - ma - ga - ni kuy - di - ra-man,

A.

S. Qo' - zi - boy - jon ayt - sam o - doq bo'l - may - di (yo),

A.

S. Qo' - zi - boy - jon, shu qiz - bo - la - ning

A.

S. daf - ta - ri - (yo) Qo' - zi - boy - - jon.

A.

Qizlar to'y xori

Xor: Olmacha qizlar-o, oyimcha qizlar-o

Naqorat: Pistoqi shohini-yo, tanlaydi qizlar.

Kumushoy: Andijondan nari, O'shning bozori-yo
Shu vaqtning qizlar-yo xudo bezori.

Xor:

Naqorat

O'n beshga kirmasdan, kuyov tanlaydi-yo,
Shohi, ipaklar yopib, beshi tuzaydi.

Xor:

Naqorat

Xor: Bog' aylanib shaftoli-yo Qo'ziboyjon,
Uchgan kimning kaptari-yo Qo'ziboyjon,
Aytsam odoq bo'lmaydi-yo Qo'ziboyjon,
Shu qiz bolaning daftari-yo Qo'ziboyjon.

Ro'molimning uchini-yo Qo'ziboyjon,
Tugmaganga tugdiraman, Qo'ziboyjon,
Qoshimga o'sma ko'yib-o, Qo'ziboyjon,
kuymaganni kuydiraman, Qo'ziboyjon,

Aytsam odoq bo'lmaydi-yo Qo'ziboyjon,
Shu qiz bolaning daftari-yo Qo'ziboyjon.

Mirtemir she'ri

Alyor

S. Yudakov musiqasi

Allegro

Three staves of musical notation in common time (indicated by 'C'). The top staff uses a treble clef, the middle staff a bass clef, and the bottom staff an alto clef. The key signature is one flat. The first measure consists of two eighth notes followed by a fermata over a half note. The second measure has a dynamic 'f' and consists of four eighth notes. The third measure has a fermata over a half note. The fourth measure consists of four eighth notes.

Three staves of musical notation in common time. The top staff shows a continuous eighth-note pattern. The middle staff has a dynamic 'p.' at the beginning. The bottom staff shows a continuous eighth-note pattern.

Three staves of musical notation in common time. The top staff shows a continuous eighth-note pattern. The middle staff shows a continuous eighth-note pattern. The bottom staff shows a continuous eighth-note pattern.

1

Three staves of musical notation in common time. The top staff contains lyrics: 'Dav-ri-miz qan - doq yax - shi, jo-ra-lar!'. The middle staff has a dynamic 'mf' and a 'cresc.' instruction. The bottom staff shows a continuous eighth-note pattern.

2

Yur-ti-miz   yurt - lar   naq - shi   Al -

mf

cresc.

3

yor   al - yor,   al - yor

p.

f

4

S. A. Qan - doq go' - zal yo - rug' kun, al - yor

T. B. al - yor, al - yor

5

S. A. Dil - lar - da shod - lik jo'sh - qin jo' - ra - lar al - yor.

T. B. al - yor jo' - ra - lar al - yor

6 Erkaklar xori

Al-yor jo' - ra - lar al - yor - ray. Al-yor jo' - ra -

7

8 Hamma:

-lar al - yor xa, xa, xa, xa, xa, Al-yor jo'-ra - lar al -

mf

10

- yo - rey. Al yor jo'-ra - lar al - yor.

11

Al - yor, al - yor,

al - yor - ray. Al - yor, al - yo - ray

S.
A.

T.
B.

Takrorlash uchun

|1.2.

S.
A.

T.
B.

S. A.

T. B.

3.

Ai - yor!

S. A.

T. B.

Fine

Qomuzchu

Qirg'iz xalq qo'shig'i

Allegro moderato

B.Umidjonov
qayta ishlagan

$\frac{2}{4}$

Dan - dir - dan,   dir - dan - dir,   dan - dir - dan,   dir - dan - dir

p

1.Oy qo - muz - chu
2.Jer de emes biyik

qo - muz-chu
kok - to suv

cher - tip koy - chu
ja - ni - man qiz - dar

p

dan - dir-dan, dir - dan - dir *va x.q.*

ko - muz-du
ket - pe-sin

el ji - ne - sin
koz - gon tu - zop

et - ju - rak
qoy - dun, beym

biy - ik chi - gar
ju - ro - gum - dun

mf

do - bush-tu.
tep - ke-sin.

Mu - rat a - li
Ji - yaz a - li

chal tart - kan (oy)
say - rat - kan

sin - gan bu - gu
boz - jo - go - soy

mf

oy, boy!

oy, boy!

oy, boy!

p

kam - bar - kan   u - shul so - nun   ku - lar - du (oy)   uk - kan jan - dar
ay - dat - kan   sa - ri - ber - pi   ku - lar - du (oy)   uk - kan jan - dar

p

oy, boy!   oy, boy!   oy, boy!   oy, boy!

mf

tan - kal - gan   oy - go kel beyt   Ak - ku - ka - nat   u - bay - im   o - yu - nu - na
tan - kal - gan   Ak - ku - ka - nat   *mf*   kak - kan - day,   dar - ya jil - jin

mf

oy, boy!

pp

pp

pp

pp

mp

kam - bar - kan   Tok - to gul - dun   bo - to-yun   cher - tip koy - chu   u gay - in
ay - dat - kan   e - les - te - tem   bir tu - rup   jash - tar bir - ga   bas kan - day

mp

ti - na - yin   oy, boy!

mp

ak - kan - day   oy, boy!

mp

oy, boy!

mp

oy, boy!

mp

oy, boy!

mf

[1.]

Tok - to gul - dun   bo - to - yun   cher - tip koy - chu   u - gay - in

oy, boy!   oy, boy!   oy, boy!   oy, boy!

[2.]

e - les - te - tem   bir tu - rup   jash - ter bir - che   bas kan - day (oy)

oy, boy!   oy, boy!   oy, boy!   bas kan - day (oy)

Bolalar saroyi

N. Orifjonov she'ri

F.Nazarov musiqasi

Jonlanib M.M.=132

Vocal: U-lug' Va - tan yur - ti -

Piano: eighth-note chords. Dynamic: *p*.

Vocal: -da bo - la - lar sa - ro - yi bor, u - ning

Piano: eighth-note chords.

Vocal: ko' - kam bag' - ri - da ya-shay-man shod, bax - ti -

Piano: eighth-note chords. Dynamic: *f*.

f p
 yor.
 O'y- nay - miz, O'y-nay - miz, quv- nay - miz, quv - nay miz, bax - ti-

f p
 miz - ni kuy - lay - miz. Kel o'r - toq, kel o'r - toq kel tez

p
 roq, kel tez - roq, kut - moq - da sa - ro - yi -

p
 1. f 2. f
 miz. lk - kin - //miz.

f

Bolalar saroyi

Ulug' Vatan yurtida,
Bolalar saroyi bor,
Uning ko'r kam bag'rida,
Yashnayman shod, baxtiyor.

Naqorat

O'yнaymiz, quvnaymiz,
Baxtimizni kuylaymiz.
Kel o'rtoq, kel o'rtoq,
Kutmoqda saroyimiz.

Ikkinchı maktabim deb,
Jonom bilan sevaman.
Yurakdan mehr g'o'yib,
Bog'laring qilay chaman.

Naqorat

Qo'shig'imiz yang'roq, quvnoq,
Sevinchdan er ko'k kular.
Kel uyinga tush o'rtoq,
Do'stlar ko'ngli shod bo'lar.

Diyor madhi

H.Rahmat she'ri

Andantino

Andantino

O-na Va-tan er - ta - si   ke - la - jak - ning me - va -

N.Norxo'jayev musiqasi

A musical score for two voices and piano. The vocal parts are in soprano clef, and the piano part is in bass clef. The vocal line begins with "Bi-lim, hu-nar e - ga - si," with a fermata over the last note. The piano accompaniment consists of eighth-note chords.

The second page of the musical score. The vocal line continues with "Biz bo' - la - miz al - bat - ta," followed by "Ni-yat-lar o'l - kan kat." The piano accompaniment features eighth-note patterns.

The third page of the musical score. The vocal line concludes with "ta." The piano accompaniment ends with a series of eighth-note chords.

The fourth page of the musical score, labeled "Coda." The vocal line begins with "Ni-yat-lar ul - kan kat - ta." The piano accompaniment consists of eighth-note patterns.

Diyor madhi

Ona Vatan ertasi,
Kelajakning mevasi,
Bilim, xunar egasi
Biz bo'lamiz albatta,
Niyatlar ulkan, katta.

Orzularim uch berar,
Diyor mehri kuch berar.
Dilda yorug' tuyg'ular,
Yorug'likka oshnamiz,
Ezgu ishga tashnamiz.

Dovrug'lidir Vatanim,
Obro'lidir Vatanim.
Dunyodagi chamanim,
Ishonchingni oqlayman.

Temur bobom dilda bor,
O'lkam bo'lur gul, obod.
Baroqni tutib ozod,
Shod boramiz ilgari,
Mard g'oliblar singari!

Shodlik qo'shig'i

A.Po'lat she'ri

F.Nazarov musiqasi

Tempo di marcia

f

ff

1 *p*

Shu a - ziz Va - tan - da el - lar bax - ti - yor,

p

2

ham - matinch, hur o - zod, dil - lar - da ba - hor.

3 *mf*

Eh, ko'k - la yet-gu - day

mf

yuk - sa - lar bo' - yi - miz. Ja - rang - lab yo-yi - lar quv - noq ku - yi - miz.

4 *f*

Har ish - da ma - dad - kor hur-hal - qi - miz bor

5

Jo - na - ^zjon Va - tan - da

f

6 *p*

7

1, 2.

3.

rit.

Shodlik qo'shigi

Shu aziz Vatanda ellar baxtiyor,
 Hamma tinch, hur, ozod, dillarda bahor.
 Eh, ko'kka etguday yuksalar bo'yimiz,
 Jaranglab yoyilar quvnoq kuyimiz.

Har ishda madadkor.
 Xur xalqimiz bor
 Jonajon Vatanda
 Zafar bizga yor. (2 marta)

Turkiston farzandimiz

T.Mullaboyev she'rei

Tez

D.Omonullayeva musiqasi

8

Yakkaxon

Bir du-nyo bo - la - lar - Miz,

Xor

Yakkaxon

bir du - nyo bo - la - lar - Miz, oq, sa - riq, qo - ra tan - Miz,

Xor

Yakkaxon

oq, sa - riq, qo - ra tan - Miz. Kim qa - yer-da bo'l - ma - sin, kim qa - yer-da bo'l - ma - sin.

Xor

Turkis - ton far - zan - di - miz. Kim qa - yer-da bo'l - ma - sin, kim qa-

This section features two staves. The top staff is in common time (indicated by a 'C') and has a treble clef. The lyrics 'Turkis - ton far - zan - di - miz.' are written below the notes. The bottom staff is in common time and has a bass clef. The lyrics 'Kim qa - yer-da bo'l - ma - sin, kim qa-' are written below the notes.

Yakkaxon

yer - da bo'l - ma - sin Tur - kis - ton far - zan - di - miz. Qo'l u -

This section features two staves. The top staff is in common time and has a treble clef. The lyrics 'yer - da bo'l - ma - sin' and 'Tur - kis - ton' are written below the notes. The bottom staff is in common time and has a bass clef. The lyrics 'far - zan - di - miz.' and 'Qo'l u -' are written below the notes.

zat - sak o - lam - ni O - na - miz - dek ku - cha -

This section features two staves. The top staff is in common time and has a treble clef. The lyrics 'zat - sak o - lam - ni' and 'O - na - miz - dek' are written below the notes. The bottom staff is in common time and has a bass clef. The lyrics 'ku - cha -' are written below the notes.

miz. Qo' - shiq ayt - sak qo' - shi - lib os - mon

This section features two staves. The top staff is in common time and has a treble clef. The lyrics 'miz.', 'Qo' - shiq ayt - sak', 'qo' - shi - lib', and 'os - mon' are written below the notes. The bottom staff is in common time and has a bass clef.

Xor

lar - ga ye - ta - miz. Qo'l u - zat - sak o - lam - ni

O - na - miz - dek ku - cha - miz. Qo' - shiq

ayt - sak qo' - shi - lib Os-mon - lar - ga ye - ta -

8

1. 2. Tamomlash uchun

miz!
(8)

sin!

Zav - qi - miz - dan shu du-nyo,

The musical score consists of two staves. The top staff is in treble clef, common time, with lyrics: "do - im", "qu-vonch - ga", and "tol -". It includes dynamics "cresc." and "ff". The bottom staff is also in treble clef, common time, with a dynamic "sin." and a bass line. The score concludes with a bass note followed by a fermata and a "G" sharp symbol.

Turkiston farzandimiz

Naqorat
 Bir dunyo bolalarmiz,
 Oq, sariq, qora tanmiz.
 Kim qayerda bo'lmasin,
 Turkiston farzandimiz.

O'zbek, qozoq, qirg'izmiz,
 Tojik, turkman elimiz.
 Quchoq ochsak do'stlarga,
 Hech uzilmas zanjirmiz.

Naqorat
 Qo'l uzatsak olamni,
 Onamizdek quchamiz.
 Qo'shiq aytsak qo'shilib,
 Osmonlarga yetamiz.

Naqorat
 Orzuimiz bir dunyo,
 Yurtlarimiz tinch bo'lsin.
 Zavqimizdan shu dunyo
 Doim quvonchga to'lsin!

O'zbekiston

A.Istroilov she'ri

Sh.Ramazonov musiqasi

Moderato

Gul Va-tan - da bir cha-man-san, jin o'l-kam,
sen - ga yor - dir za - far

sha - raf - shon, o'l-kam, Um - ri - miz - da

bax - ti - miz - day bar - ka-mol, u - lug aj - dod meh - ri ko'r - ga -

f Naqorat:

zar ja - mol. O'z-be - kis - ton go' - zal se - vim - li di - yor

This system contains two staves. The top staff uses a treble clef and a key signature of one flat. The bottom staff uses a bass clef and a key signature of one sharp. The music consists of eighth and sixteenth notes. The vocal line includes lyrics in English and a language that appears to be a mix of Persian and Arabic. The dynamic is marked with a forte symbol (f).

Bog' - la - ring - da do - im gul yo - zar ba - hor. O'z - be - kis - ton go' - zal

This system continues the musical score with two staves. The top staff has a treble clef and one flat. The bottom staff has a bass clef and one sharp. The vocal line continues with its unique mix of lyrics.

se - vim - li di - yor Bog' - la - ring - da do - im

This system shows the vocal line continuing over two staves. The top staff has a treble clef and one flat. The bottom staff has a bass clef and one sharp. The vocal line concludes this section of the score.

1. gul yo - zar ba - hor. O 2. gul yo - zar ba - hor.

This system begins with a melodic line labeled '1.' followed by a repeat sign and a melodic line labeled '2.'. Both lines feature eighth and sixteenth note patterns. The vocal line concludes with a final note marked with a 'sf' dynamic (sforzando) and a '8' with a 'b' below it, indicating a tempo of eighth note.

O'zbekiston

Gul Vatan bir chamansan, jon o'ljam,
Senga yordir zafar, sharaf-shon o'ljam.
Urimizda baxtimizday barkamol,
Ulug' ajdod mehri ko'rgazar jamol.

Naqorat

O'zbekiston – go'zal sevimli diyor,
Bog'laringda doim gul yozar bahor.

Keng bag'ringdan arimaydi nur-ziyo,
Zar tuprog'ing ko'zimizga to'tiyo.
Gul qizlaring labida sho'x xanda bor,
Mehring o'ti har jonu, har tanda bor.

Naqorat

Qardoshlikning erkin, hur makonisan,
Paxta koni – oltin, dur bo'stonisan.
Yurtboshimiz g'amxo'rligi zo'r ofotob,
Sha'niga kuy-madhiyamiz ming kitob.

Naqorat

Kel, baxt kuyin kuylaylik!

G'iyos Komilov she'ri

A. Mansurov musiqasi

Allegretto

The musical score consists of two staves. The top staff is for the piano, featuring a treble clef, a key signature of one sharp, and common time. It includes dynamic markings like *ff* and *8va*. The bottom staff is for the voice, also in common time, with a bass clef and a key signature of one sharp. The vocal line begins with a forte dynamic *f* and includes lyrics in the style of Yakkaxon: "Bo-la-li-gim ol-tin choq, Qay-ga-boq-samcha-man bog'." The piano accompaniment provides harmonic support throughout the piece.

Jon o'r - toq,   jon o'r - toq   Kel, baxt ku - yin   kuy - lay - lik.

Xor
 Jon o'r - toq,   jon o'r - toq   Kel, baxt ku - yin   kuy - lay - lik.

f Yakkaxon
 O - na - miz - dir   xur di-yor

Uch - sak   qa - no - ti - miz   bor,

Xor

O - na - miz - dir xur di - yor   Uch - sak qa - no - ti - miz bor,

Yakkaxon

Qi - lib   ko'z - ko'z if - ti - xor   Kel, baxt ku - yin . kuy - lay - lik

Xor

Qi - lib   ko'z - ko'z if - ti - xor   Kel, baxt ku - yin   kuy lay -

66

1.

lik

lik, na-na na-na na-na-na na-na na-na na-na na-na

2.

na-na-na-na, na-na-na-na-na, na-na-na-na, lik.

Qi - lib ko'z - ko'z if - ti - xor Kel, baxt ku - yin kuy - lay - lik

Biz o'z - bek o' - g'il - qi - zi,   Kel, baxt ku - yin   kuy- lay -

lik!

accelerando

sf

8vb

ff

(8).....!

Kel, baxt kuyin kuylaylik

Bolaligim oltin choq,
Qayga boqsam chaman bog'.
Jon o'rtoq, jon o'rtoq
Kel, baxt kuyin kuylaylik.

Bizniki tongi shu'la,
Bizniki kuy-ashula.
Yoshlik shodlikka to'la,
Kel, baxt kuyin kuylaylik.

Onamizdir – hur diyor,
Uchsak qanotimiz bor,
Qilib ko'z-ko'z iftixor,
Kel, baxt kuyin kuylaylik.

Dilda Navoiy so'zi,
Yashar qalblarda o'zi,
Biz o'zbek o'g'il-qizi,
Kel, baxt kuyin kuylaylik.

O'zbekiston – Vatanim manim

J.Jabborov she'ri

Moderato con moto

D. Omonullayeva
musiqasi

§

Qo'-shiq - lar - da Va - tan ma' - no - si

mf

Qo' - shiq - lar - da xal - qim sa - do - si   Va - tan ku - yin

f

yang - rat - sa dil - lar   yang - rar yurt - ning e - ru sa - mo - si

f

Va - tan ku - yin   yang - rat - sa dil - lar   yang - rar yurt - ning e - ru sa - mo -

f

Naqorat

si. Qo'-shiq qal - bim, cha-ma-nim ma-nim,

cresc. *f*

qo'-shiq fax - rim jon - ta - nim ma - *nim* *sus-* Di - yor bo'y - lab yang-rar

bir qo'-shiq O'z-be - kis - ton Va - ta - nim ma-

(8) *ff*

1. nim! 2. nim!

mf *f*

tamomlash uchun

O'zbekiston – Vatanim manim

Qo'shiqlarda Vatan ma'nosi,
 Qo'shiqlarda xalqim sadosi,
 Vatan kuyin yangratsa dillar,
 Yangrar yurtning eru samosi.

Naqorat

Qo'shiq - qalbim, chamanim manim,
 Qo'shiq - fahrim, jon-tanim manim.
 Diyor bo'ylab yangrar bir qo'shiq:
 «O'zbekiston – Vatanim manim».

Vatan – ona, biz unga farzand,
 Bir chinorning barglari monand.
 Dildan dilga yo'l olur qo'shiq,
 Ko'ngillarni etgaydir payvand.

Naqorat

Vatan – oltin belanchagimiz,
 Biz – Vatanning kelajagimiz.
 Vatan agar buyuk bog' bo'lsa,
 Bizlar uning gul-chechagimiz.

Naqorat

Oftob chiqdi olamga

T.To'la she'ri

R.Abdullayev musiqasi

Moderato

ff

1.Of - tob chiq - di o - lam - ga,
 2.O - nam ber - di gul - das - ta,

1.O - lam - ga, o - lam - ga,
 2.Gul - das - ta, gul - das - ta,

mf

ta - g'in   ne baxt   o - dam - ga.
 sen - ga,   men - ga   bir das - ta.

Of - tob chiq - di   o-lam - ga.   o - lam - ga,   o - lam - ga,   yu-gu - rib bor - dim o -

1.

nam - ga.

o - nam - ga, o - nam - ga,
ko'ng - lim chog', ko'ng - lim chog',

2.

o - nam - ga, o - nam - ga,

Lya - lya -

A

8va

8va

ly-a-ly-a-ly-a-ly-a-ly-a-ly-a - - - - - - - -
ly-a-ly-a-ly-a-ly-a-ly-a-ly-a-ly-a
ly-a-ly-a - - - - - - - -

ly-a - lya - - - lya - lya - - - Ey
ly-a - lya - lya - lya - lya - lya - lya - - -
ly-a - lya - - - lya - lya - - - lya - lya - - -

§

Musical score for two voices and piano, section §. The vocal parts are in G clef, and the piano part is in F clef. The vocal parts begin with "ly a ly a" and "Bu bir o-lam sa-o-", followed by a piano solo section with eighth-note patterns.

Continuation of the musical score. The vocal parts sing "sa-o dat, sa-o-dat." and "sa-lo-mat, sa-lo-mat.", followed by "dat," and "siz bo'l-san-giz sa-lo-mat.". The piano part continues with eighth-note patterns, including a section where the piano part is silent.

Tinch - lik bo'l - sin o-lam - da,

o - lam - da, o - lam - da, o - lam ya-shar o-rom

mat.

A o - lam ya-shar o-rom

1. | 2.

o - rom - da, o - rom - da, Lya - lya - lya - lya - lya - lya - lya

da, da. lya - lya - lya - lya

da, da.

ly-a-ly-a-ly-a-ly-a-ly-a-ly-a - lya-ly-a-ly-a - lya - lya-ly-a - lya-ly-a - lya-ly-a

Lya - lya -

ly-a-ly-a-ly-a - lya-ly-a-ly-a - lya - lya - lya - lya - lya

P.Mo'min she'ri

Vatanjonim-Vatanim

D.Omonullayeva musiqasi

Moderato con moto

Va-tan - jo - nim - Va - ta - nim,   ko' - zim quv - nab   ko'r - ga - nim.

Istiqloldan kulganim
O'zbekiston -

§ Tamomlash uchun

gul shanim!
p

Vatanjonim-Vatanim

Vatanjonim – Vatanim,
Ko‘zim quvnab ko‘rganim.
Istiqloldan kulganim,
O‘zbekiston – gulshanim.

Bahra olib bag‘ringdan,
Ulg‘ayaman mehringdan.
Vatanjonim – Vatanim,
O‘zbekiston – gulshanim.

Sen o‘xshaysan onamga,
Maqtay butun olamga.
Vatanjonim – Vatanim,
O‘zbekiston – gulshanim.

Chamanda gul

O‘zbek xalq qo‘shig‘i

B.Umidjonov
qayta ishlagan

Allegretto

1

S. Cha-man - da gul   o - chi - lib - di (ya)   cha - kang - ga taq,   cha - kang - ga!

A. Cha-man - da gul   o - chi - lib - di (ya)   cha - kang - ga taq,   cha - kang - ga!

2

S. Cha - man - da gul o - chi - lib - di (ya) cha - kang - ga taq, cha - kang - ga.

A.

3

T. 1.Qo - shing - ni qo - ra qil - gan, (ey!) Bog' - da - gi o's - ma - mi - kan (ey!)
 2.Qo - shing as - li qo - ra - dur (ey!) O's - ma kuy - ga - ning yol - g'on (ey!)
 3.Sc - ning u - chun men kuy - gan, (ey!) Se - ning kuy - ga - ning yol - g'on (ey!)

B.

4

S. Cha - man - da gul o - chi - lib - di (ya) cha - kang - ga taq, cha - kang - ga.

A.

5

T. Cha - man - da gul o - chi - lib - di (ya) cha - kang - ga taq, cha - kang - ga.

B.

6

S. Cha - man - da gul o - chi - lib - di (ya).

A.

T. Cha - man - da gul o - chi - lib - di (ya).

B.

Chamanda gul

Naqorat

Qizlar: Chamanda gul ochildi-ya chakkangga taq, chakkangga!

1. Qoshingni qora qilgan, ey, bog'dagi o'smamikan, ey.

Naqorat:

2. Qoshing asli qoradir, ey, o'sma qo'yaning ylg'on, ey.

Naqorat:

3. Sening uchun men kuygan, ey, sening kuyganing yolg'on, ey.

Naqorat:

Chamanda gul ochildi-ya chakkangga taq, chakkangga!

Chamanda gul ochilibdi-ya

Alla

A.Muhammedov musiqasi,

B.Unidjonov aralash xor

uchun moslashtirgan

Andante cantabile

The musical score consists of three staves. The top two staves represent the piano part, with the right hand playing eighth-note chords and the left hand providing harmonic support. The bottom staff represents the vocal part, specifically soprano (S). The score is in common time, with a key signature of one sharp (F#). The vocal line begins with a melodic line, followed by lyrics in Russian and Uzbek. The lyrics are as follows:

S. 1.Ux - la bo-lam
2.Bag' - rim-danhech al - la - yo,
ko'y - may-man, gu - li lo - lam
sen - ga bo - qib al - la - yo,
tuy - may-man,

Oq-shom kir - di
Ke - tol - may-man

har yo - na
yo - ning-dan

jo - nim al - la,
jo - nim al - la,

te - pang - da men
jon ay - lan - sin

par - vo - na,
jo - ning dan

al - la, al - la,
al - la, al - la.

A...

sen bax - tim - san,
Ko' - rar ko' - zim,

ba - ho - rim - san,
baxt yul - du - zim

bag' - rim - san,
o - rom ol,

S. A. T. B.

mf

A...

sen dil - ban - dim.
al - lang ay - tay

A - sal qan - dim,
jo - nim qo' - zim,

fax - rim - san.
ux - la - qol.

Musical score for the first section of the song. The score consists of two staves. The top staff uses a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The bottom staff uses a bass clef and a key signature of one sharp (F#). The music is in common time. The vocal line includes lyrics such as "sen dil - ban - dim.", "al - lang ay - tay", "A - sal qan - dim.", "jo - nim qo' - zim," and "fax - rim - san.". The dynamic "p" (piano) is indicated above the second measure. The vocal line ends with "A..". The score is enclosed in a large brace.

Musical score for the second section of the song. The score consists of two staves. The top staff uses a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The bottom staff uses a bass clef and a key signature of one sharp (F#). The music is in common time. The vocal line includes lyrics such as "ux - la shi - rin", "do'm- bo-g'im", "jo - nim al - la", and "o - vun - cho - g'im". The dynamic "p" (piano) is indicated above the third measure. The vocal line ends with "la". The score is enclosed in a large brace.

Musical score for the third section of the song. The score consists of two staves. The top staff uses a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The bottom staff uses a bass clef and a key signature of one sharp (F#). The music is in common time. The vocal line includes lyrics such as "op - po - g'im", "al - la, al - la.", and "M...". The dynamic "p" (piano) is indicated above the fourth measure. The vocal line ends with "M...". The score is enclosed in a large brace.

Poco moderato rit.

Alla

Uxla bolam allayo, guli lolam allayo
 Oqshom kirdi har yona, jonim alla,
 Tepangda men parvona, alla, alla.
 Sen baxtimsan, bahorimsan, bag'rimsan,
 Sen dil bandim, asal-qandim, faxrimsan.
 Uxla shirin do'mbog'im, jonim alla,
 Ovunchog'im, oppog'im, alla, alla.
 Bag'rimdán hech qo'ymayman,
 Senga boqib to'ymayman,
 Ketolmayman yoningdan, jonim alla,
 Jon aylasin joningdan, alla, alla.
 Ko'rар ko'zim, baxt yulduzim, orom ol,
 Allang aytay jonim qo'zim, uxlab qol.
 Uxla shirin do'mbog'im, jonim alla,
 Ovunchog'im, oppog'im, alla, alla.

Yali-yali

T.To'la she'ri

Allegro moderato

M.Leviyev musiqasi

Piano accompaniment (2 staves):

- Staff 1: Treble clef, G minor (2 sharps), common time. Dynamics: *p*, *mf*.
- Staff 2: Bass clef, G minor (2 sharps), common time.

Piano accompaniment (2 staves):

- Staff 1: Treble clef, G minor (2 sharps), common time.
- Staff 2: Bass clef, G minor (2 sharps), common time.

Piano accompaniment (2 staves):

- Staff 1: Treble clef, G minor (2 sharps), common time.
- Staff 2: Bass clef, G minor (2 sharps), common time.

Piano accompaniment (2 staves):

- Staff 1: Treble clef, G minor (2 sharps), common time.
- Staff 2: Bass clef, G minor (2 sharps), common time.

jo'r bo'l me-ning   ku-yim - ga
 ya - li, ya - li, ya - li, jon   ya - li.
mf

Kel, so - zing - ni   yo'l - ga sol!
 ya - li, ya - li, ya - li, jon   ya - li.

Oq pax - ta - miz   ta - ro - na - si
 ya - li, ya - li, ya - li, jon   ya - li.

A. yo - yil - sin tong (dek) mi - sol. A.
 ya-li, ya-li, ya-li, jon ya-li. ya-li, ya-li, ya-li,

G'o - lib yi - git - lar mad - hi - ga A.
 jon ya-li. ya-li, ya-li, ya-li, jon ya-li.

to' - lib so - zing - ni (sen) chal! A. Ey, so - hi - bi

ya - li, ya li, ya li, jon ya li.
 so - zan - da, A. kel, so - zing - ni qo'l - ga ol
 ya - li, ya li, ya li, jon ya li.
 A.

ya - li, ya - li, ya - li, jon ya - li. jo'r bo'l me - ning ku - yim - ga,
 ya - li, ya - li, ya - li, jon ya - li. jo'r bo'l me - ning ku - yim - ga,

ya - li, ya - li, ya - li, jon ya - li.
 A. kel so - zing - ni yo'l - ga sol!
 ya - li, ya - li, ya - li, jon ya - li.
 A.

ya - li, ya - li, ya - li, jon ya - li.
jon ya - li.

Oh ya - li, ya - li,
o - ro - mi - jon.

jon ya - li.

jon ya - li.   jon ya - li.   jon ya - li.

sar - vi - ra - von,   dil - ba - ri - jon,

ya - li, ya - li, ya - li, jon ya - li.

Ey, so - hi - bi   so - zan - da   A.

ya - li, ya - li, ya - li, jon ya - li.

A.

91

kel so - zing - ni   qo'l - ga ol!   ya - li, ya - li, ya - li, jon   ya - li.
 ya - li, ya - li.

Yali-yali

Ey, sohibi sozanda, kel,
 Sozingni qo'lga ol.
 Jo'r bo'l mening kuyimga, kel
 Sozingni yo'lga sol!

Ey, yali-yali, jon yali,
 Oromijon, jon yali.
 Sarvi ravon, jon yali,
 Dilbari jon, jon yali.

Ey soxibi sozanda, kel,
 Sozingni qo'lga ol.
 Jo'r bo'l mening kuyimga, kel
 Sozingni yo'lga sol!

Oq paxtamiz taronasi,
 Yoyilsin tongdek misol.
 G'olib yigitlar madhiga,
 To'lib sozingni sen chal!

Ey, sohibi sozanda kel,
 Sozingni qo'lga ol!

Xurshidi jahon galdi

Xorazm xalq kuyi

B. Umidjanov
qayta ishlagan

Vivace

1 *p*

Bu kul - ba - yi   ex-zo - na   Xur - shi - di ja - hon gal - di!   Bu kul - ba - yi

2

3 *f*

ex-zo - na   Xur - shi - di ja - hon gal - di!   Go' - yo - ki o' - lik er - dim

4

jis - min a - ro   jon gal - di.

Yor-yor yor   yo- ron - lar   yor - yor

5

Nay - lay - ki o't   so - lib - dijum   la ja - hon - na   zul - fi - ng.

yo - ron - lar.   yor - yor   yo - ron - lar.   yor - yor   yo - ron lar

6

pp

pp

ja - xu   xu   ja - xu   ja - xu.   ja - xu.   Xo!

pp

yor - yor   yo - ron - lar   yor - yor   yo - ron - lar.   Xo!

Childirma chola chola

O'zbek xalq qo'shig'i

D.Omonullayeva musiqasi

$\text{J}=160$ Moderato con moto

The musical score consists of nine staves of music, each with a number in a box above it. The staves are arranged in three columns of three. The first two staves are in G major, while the remaining seven are in E major.

Staff 1: Chil - dir - macho - la cho - la
cho-la cho-la

Staff 2: chil - dir - mabo - g'i lo -

Staff 3: lo - la chil - dir - ma - ni men cho - la do - da o'y-na - sin o' -
la

Staff 4: g'il - bo - la bo - la O'y-na - sin o' - g'il - bo - la bo -

Staff 5: la Xor Qo - shing bi - lan ko' - zing - ga do - da In - sof

Staff 6: (Tempo: $\text{J}=92$, Solo) ber - sin - na o' - zing ga. Xoy, bo - la O - riq bo' - i muz - la - ma

Staff 7: S. A.

Staff 8: 1. xo xo bo - la - yo 2. yo

Staff 9: Qo'y gush - ti - ni tuz - la - ma

10

11

rit.

1.2.

Childirma chola chola

Childirma chola chola
 Childirma bog'i lola doda
 Childirmani men cholay
 O'ynasin o'g'il bola
 Qoshing bilan ko'zinga doda
 Insof bersin o'zinga – hoy, bola.
 Ariq bo'yi muzlama xo-xo bola yo.
 Qo'y go'shtini tuzlama jon bola-yo
 Suyganing uyda turib xo-xo bola-yo
 Begonani ko'zlama jon bola-yo.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. A.Mansurov “Ohanglarda ertaklar” T.: “O‘qituvchi”, 1999.
2. D. Omonullayeva. “Alifbo qo’shiqlari” T.: “O‘qituvchi”, 2000.
3. D. Omonullayeva. “Sog‘lom avlod” Sog‘lom avlod jurnali, 2002, 8-son,
24–25-betlar.
4. I. Karimov. “Dillarda Vatan Madhi”. T.: “O’zbekiston”, 2007.
5. I. Karimov. “Vatanimiz va xalqimizga sadoqat bilan xizmat qilish oliy
saodatdir”. 2007.
6. N. I. Qoziyev “Xor dirijyorligi xrestomatiyasi” I-II qism, T.: “O‘ituvchi”, 1976.
7. N. I. Qoziyev “Xor dirijyorligi xrestomatiyasi” III qism, T.: “O‘qituvchi”, 1977.
8. O’RXTVRTM “O’zbekiston–Vatanim Manim”, 2-kitob T.: “Mehnat”, 1997.
9. O’zbekiston Respublikasining «Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. “Xalq so’zi”,
1997, 30 sentabr.
10. R. G’. Qodirov. “Boshlang‘ich mакtabda ko‘p ovozli kuylash”. T.:
“O‘qituvchi”, 1997.

MUNDARIJA

1. So‘z boshi.....	3
2. Asarlar ustida ishslash usullari.....	5
3. “Kuylang bolalar” Q. Muhammadiy she’ri. E.L. Shvarts musiqasi.....	12
4. “Vatanginam” P. Mo‘min she’ri, A. Mansurov usiqasi.....	13
5. “Diliman” tojik xalq qo‘shig‘i. B. Umidjonov qayta ishlagan.....	17
6. “Ona yurtim” B. Akbarov she’ri, G‘. Qodirov musiqasi.....	20
7. “Hush keldingiz” H. G‘ulom she’ri, S. Boboyev musiqasi.....	23
8. “Dangasa” o‘zbek xalq qo‘shig‘i. A.B.Vasileva xor uchun qayta ishlagan.....	25
9. “Shamol” X. Muhammadaliyev she’ri, S. Abramova musiqasi.....	26
10. “Qish” Uyg‘un she’ri, G‘. Qodirov musiqasi. Xor uchun R. Qodirov qayta ishlagan.....	27
11. “Sogлом avlod” U. Qo‘chqor she’ri, D. Omonullayeva musiqasi.....	27
12. “Bizning maktabda hamma bir safda” Q. Muhammadiy she’ri, K. Abdullayev musiqasi.....	30
13. “Qushcha” Ya. Belinskiy she’ri, S. Yudakov musiqasi.....	32
14. “Qizlar to‘y xorii”. “Bo‘ron operasidan” K. YAshin she’ri, S. Vasilenko va M. Ashrafiy musiqasi.....	35
15. “Alyor” Mirtemir she’ri, S. Yudakov musiqasi.....	42
16. “Qomuzchu” Qirg‘iz. xalq qo‘shig‘i. B. Umidjonov qayta ishlagan.....	47
17. “Bolalar saroyi” N. Orifjonov she’ri. F. Nazarov musiqasi.....	50
18. “Diyor madhi” H. Raxmat she’ri, N. Norxo’jayev musiqasi.....	53
19. “Shodlik qo‘shig‘i” A. Po‘lat she’ri, F. Nazarov musiqasi.....	55
20. “Turkiston farzandimiz” T. Mullaboyev she’ri, D. Omonullayeva musiqasi	57
21. “O‘zbekiston”. A. Isroilov she’ri, Sh. Ramazonov musiqasi.....	62
22. “Kel baxt kuyim kuylaylik” G‘. Komilov she’ri, A. Mansurov musiqasi.....	64
23. “O‘zbekiston—Vatanim Manim” J. Jabborov she’ri, D. Omonullayeva musiqasi.....	69
24. “Oftob chiqdi olamga” T. To‘la she’ir, R. Abdullayev musiqasi.....	73
25. “Vatanjonim-Vatanim” P. Mo‘min she’ri, D. Omonullayeva musiqasi.....	80
26. Chamanda gul” O‘zbek xalq qo‘shig‘i. B. Umidjonov qayta ishlagan.....	81
27. “Alla” A. Muhammedov musiqasi. B. Umidjonov xor uchun qayta ishlagan.....	83
28. “Yali-yali” T. To‘la she’ri, M. Leviev musiqasi.....	87
29. “Xurshidi jahon galdi” Xorazm xalq qo‘shig‘i. B. Umidjonov qayta ishlagan.....	93
30. “Childirma chola-chola” O‘zbek xalq qo‘shig‘i. D. Omonullayeva musiqasi	94
31. Foydalanilgan adabiyotlar.....	96

СОДЕРЖАНИЕ

1. Введение.....	3
2. Методы и приёмы работы над произведениями.....	5
3. Е.Л. Шварц, на стихи К. Мухаммади «Куйланг болалар».....	12
4. А. Мансуров, на стихи П. Мумина «Ватангинам».....	13
5. Таджикская народная песня «Дилиман» (обработка Б.Умиджонова)	17
6. Г. Кодиров, на стихи Б. Акбарова «Она юртим».....	20
7. С. Бобоев, на стихи Г. Гулома «Хуш келдингиз».....	23
8. Узбекская народная песня «Дангаса» (обработка для хора А.Б.Васильева)	25
9. С. Абрамова, на стихи Х. Мухаммадалиева. «Шамол».....	26
10. Г. Кодиров на стихи Уйгуна «Қиш» (Обработка для хора Р. Кадирова).....	27
11. Д. Омонуллаева, на стихи У. Кучкара «Соглом авлод».....	27
12. К. Абдуллаев, на стихи К. Мухаммадий «Бизнинг мактабда ҳамма бир сафда»	30
13. С. Юдаков, на стихи Я. Белинского «Күшча».....	32
14. С. Васильенко, М. Ашрафий, стихи К. Яшина «Кизлар туй хори» Из оперы “Бурон”	35
15. С. Юдаков на стихи Миртемира «Алёр»	42
16. Киргизская народная песня «Комузчу» (обработка Б. Умиджонова)...	47
17. Ф. Назаров, на стихи Н. Орифжонова «Болалар саройи»	50
18. Н. Норходжаев на стихи Х. Рахмата «Диёр мадхи».....	53
19. Ф. Назаров на стихи А. Пулата «Шодлик қүшиги».....	55
20. Д. Омонуллаева на стихи Т. Муллабоева «Туркистон фарзандимиз»...	57
21. Ш. Рамазонов на стихи А. Исроилова «Узбекистон».....	62
22. А. Мансуров на стихи Г. Комилова «Кел баҳт куйин қўйлайлик»....	64
23. Д. Омонуллаева на стихи Ж. Жабборова. «Узбекистон Ватаним маним».....	69
24. Р. Абдуллаев на стихи Т. Тула «Офтоб чиқди оламга»	73
25. Д. Омонуллаева на стихи П. Мумина «Ватанжоним-ватаним»	80
26. Узбекская народная песня «Чаманда гул» (обработка Б.Умиджонова).....	81
27. А. Мухаммедов «Алла» (обработка для хора Б.Умиджонов).....	83
28. Т. Тула, музыка М. Левиева “Яли-яли”.....	87
29. Хорезмская народная песня «Хуршиди жаҳон галди», (обработка Б. Умиджонова)	93
30. Узбекская народная песня «Чилдирма ҷола-ҷола» музыка Д.Омонуллаевой	94
31. Использованная литература	96

CONTENT

1.	Introduction	3
2.	Methods and working methods above products.....	5
3.	“Kuylang bolalar” (=Sing, children) written by K.Mukhammadiy, composer-E.L.Shvarts.....	12
4.	“Vatanginam” (=my only motherland) written by P.Mumin, composer- A.Mansurov.....	13
5.	“Diliman” (My soul) Tadjik folk song. recomposed by B.Umidjonov.....	17
6.	“Ona yurtim” (My motherland) written by B. Akbarov, composed by G.Qodirov.....	20
7.	“Hush keldingiz” (=You are wellcome) written by G.Gulom, composed by S.Boboev.....	23
8.	“Dangasa” (=Lazy boy) Uzbek folk song, composed by A.B.Vasileva for choir.....	25
9.	“Shamol” (The Wind) writien by H. Mukhammadaliev, composed by S.Abramova.....	26
10.	“Qish” (=Winter) written be Uygun, composed by G.Kodirov for choir.....	27
11.	“Soglon avlod” (=Healthy generation) written by U.Kuchkor, composed by D.Omonullaeva.....	27
12.	“Bizning maktabda hamma bir safda” written by K.Mukhammadiy, coposed by K.Abdullaev	30
13.	“Kushcha” (The bird) written by Y.Beliniskiy, composed by S.Yudakov....	32
14.	“Kizlar toy hori” a portion from the opera “Thunderstorm” by K.Yashin, composed by S. Vasilenko and M.Ashrafiy.....	35
15.	“Alyor” written by Mirtemir, composed by S.Yudakov.....	42
16.	“Komuzchi” (Flute) Kyrgyz folk song. Recomposed by B.Umidjonov.....	47
17.	“Bolalar saroyi” (Palace for children) written by N. Orifjonov, composed by F.Nazarov.....	50
18.	“Diyor madhi” written by H.Rahmat, composed by N. Norkhujaev.....	53
19.	“Shodlik kushigi” (Happy song) by A.Pulat, composed b F.Nazarov.....	55
20.	“Turkiston farzabddimiz” written by T. Mullaboev, composed by D.Omonullaeva.....	57
21.	“Uzbekistan” written by A.Isroilov, composed by Sh. Ramazanov.....	62
22.	“Kel bahat kuyini kuylaylik” (=Let us sing the song of happiness) by G.Komilov, composed by A. Mansurov.....	64
23.	“Uzbekistan vatanim manim” (Uzbekistan my motherland) by J.Jabborov, composed by D. Omonullaeva	69
24.	“Oftob chikdi olamga” (=The sunrise) by T. Tula, composed by R.Abdullaev.....	73
25.	“Vatanjonim-vatanim” (My motherland my home country) written by P.Mumin composed by D.Omonullaeva	80
26.	“Chamanda gul” Uzbek folk song, re composed by B.Umidjonov.....	81
27.	“Alla” composed by A. Mukhammedov, composed by B.Umidjonov.....	83
28.	“Yali-yali” written by T.Tula, composed by M.Leviev.....	87
29.	“Hurshidi jahon galdi” Khorazin folk song, composed by B.Umidjonov....	93
30.	“Childdirma chola-chola” Uzbek folk song, composed by D.Omonullaeva	94
31.	The used literature.....	96

D.HAMDAMOVA

XOR DIRIJJORLIGI

Toshkent – «Fan va texnologiya» – 2010

Muharrir	M.Hayitova
Tex. muharrir:	A.Moydinov
Musahhih:	N.Shodmonova
Sahifalovchi:	Sh.Mirqosimova

Bichimi 60x84 1/16. “Times New Roman” garniturasi. Offset usulida
bosildi. Nashr bosma tabog‘i 12,5. Tiraji 500. Буюртма №18.

“Fan va texnologiyalar Markazining bosmaxonasi”da chop etildi.
100003, Toshkent sh., Olmazor ko‘chasi, 171-uy.

Mazkur o'quv qo'llanmani yaratilishida o'zining be'minnat va ibratli maslahatlati bilan yaqindan yordam ko'rsatgan Nizomiy nomidagi TDPU «San'at» fakulteti «Xalq qo'shiqchiligi va dirijyorligi» kafedrasining professori Qo'ldosh Mamirov, O'zbekiston Respublikasi Xaiq ta'limi vazirligi, T.N. Qori Niyoziy nomidagi O'zPFITI direktori A. Sulaymonov va O'DK компьютер заводхонлиги ўқитувчиси N. Umurovlarga o'z minnatdorchiligidan bildiramiz.

ISBN 978-9943-10-269-9

9 789943 102699